PEREGU MARE

Denumiri:
Peregu Mare-*Nagypereg, Németpereg*
Peregu Mic- *Kispereg*
Perg, Nemetpereg, Deutschpereg, Velky Pereg

Coordonate geografice: situată în partea de vest a judeţului Arad, la o distanţă de 38 de km faţă de municipiul Arad, 18 km faţă de oraşul Pecica, 15 km faţă de oraşul Nădlac şi la 16 km faţă de comunele Semlac şi Şeitin. Comuna Peregu Mare, în partea de nord-vest se învecinează cu Ungaria, frontiera de stat înconjurând localitatea pe o lungime de 14 km.Teritoriul comunei are un relief de câmpie, suprafaţa arabilă fiind de 3100 ha, iar suprafaţa intravilanelor cuprinde 238 ha. Accesul la reşedinţa de judeţ este asigurat printr-un drum modernizat, drum judeţean DJ-709 J, drum ce traversează oraşul Pecica .Accesul spre oraşul Nădlac se asigură tot prin drumul judeţean DJ-709 J, nemodernizat, fiind numai pietruit. Accesul spre comuna Semlac este asigurat prin drumul comunal DC 103, care la kilometrul 9 traversează drumul european DE Nădlac-Pecica-Arad

Comuna este formată din cele două localităţi, **Peregu Mare** şi **Peregu Mic**, şi are o suprafaţă de 3289 hectare. Localitatea Peregu Mic este aşezată în partea de nord faţă de centrul de comună, la o distanţă de 2 km. Peregu Mare este considerată "Mica Europă", câtă vreme aici vieţuiesc **7 naţionalităţi**, printre care: *români, ruteni, cehi, slovaci, maghiari sau germani*.

Istoric

Prima atestare documentară: **Peregu Mare** -1241; **Peregu Mic** – 1755.

Descoperiri arheologice sunt din secolele VI-VII d. Hr., fiind morminte de călăreţi cumani, din care au fost recuperate unele obiecte ca două scăriţe, trei nasturi sau o cataramă mică. Pe teritoriul localităţii Peregu Mic s-au descoperit obiecte mai vechi: un topor eneolitic ornat, dar şi un mormânt de inhumaţie, unde au fost identificate obiecte din epoca bronzului, și monedă romană din timpul lui Traian.

Localitatea Pereg este atestă documentar în 1241 cu ocazia năvălirii tătărilor, fiind amintită ca „*magna villa Pereg*". În cronica sa călugărul Rogerius descrie evenimentele din vara anului 1241, relatând că tătarii au ajuns în părţile Peregului şi au măcelărit populaţia adunată din „şaptezeci de sate". Refăcută în perioada care a urmat, localitatea mai este amintită în câteva documente din secolele XIV-XVII, fiind în posesia unor nobili. În 1548 localitatea este amintită şi în însemnările cărturarului Nicolaus Olahus.

În secolul al XVIII-lea zona era destul de depopulată şi, ca urmare a punerii în practică a politicii de colonizare habsburgică, apare Peregu Mic, unde în 1782 au fost

colonizate 134 de familii maghiare reformate. Localitatea s-a dezvoltat în anii care au urmat, iar la mijlocul secolului al XIX-lea numărul locuitorilor era de peste 2000.

În secolul al XIX-lea colonizările au continuat, fiind colonizaţi în vechea localitate Pereg slovaci, cehi şi germani, fapt ce a făcut ca pe parcursul secolului al XIX-lea localitatea să se numească *Nemetpereg* sau *Nagypereg.* Aici s-au aşezat în mai multe valuri etnici slovaci, cei mai mulţi în 1853, când a venit un grup numeros de slovaci din regiunea Sariş, apoi în 1883, când a venit un grup din Bekescsaba. Germani au fost colonizaţi în 1863.

Coloniștii cehi stabiliți în Peregul Mare erau, majoritatea, de religie evanghelică-luterană, fiind dați de la început în grija spiritaulă a preotului ceh Bedrich de la Semlac. Din colecte publice, cu ajutorul guvernului, de la alte biserici, de la împăratul Francisc Iosif care a dăruit 100 de florini, în anul 1873 ei și-au ridicat o casă de rugăciune. Cehii luterani au fost apoi arondați parohiei evanghelice din Peregu Mic, condusă de preotul maghiar Geza Szondy, care făcea slujbele în limba maghiară. La înmormântări venea și preotul slovac din Nădlac. În anul 1943 s-a început construirea unei noi biserici luterane în Peregul Mare, dar din cauza războiului și a schimbărilor politice, a fost terminată abia în 1958 și sfințită în 1960. Între 1945-1980 pastor evanghelic al comunității de cehi din Peregu Mare a fost Bedrich Dušek. În 2008, în localitate mai trăiau circa 80 de evanghelici cehi și slovaci, majoritatea fiind oameni în vârstă.

Monumente istorice:

Biserica romano-catolică din satul Peregu Mare

Biserica greco-catolică din Peregu Mare

Biserica reformată din Peregu Mic

Evoluţia demografică

Peregul Mare: 1857- 1091 loc**:,** 1869- 1082 loc.; 1880- 1275 loc.; 1890-1459 loc.; 1900-1473 loc.; 1910- 1363 loc:; 1922- 1380 loc..

Peregu Mic: 1857- 2191 loc., 1869-1690 loc.; 1880-1899 loc.; 1890- 2020 loc:, 1900-1808 loc.; 1910-1854 loc.; 1922- 1886 loc.

Populația întregii comune Peregu Mare: 1930- 3131 loc:, 1956- 2817 loc.; 1966-2701 loc.; 1977- 2540 loc:; 1992- 2058 loc.

Conform recesământului din 2002 în cele două localităţi erau în total 1800 locuitori, numărul lor a scăzut, iar în 2011 s-a ajuns la 1625 locuitori, dintre care maghiari erau 44,92%, români 25,35%, slovaci 12,49%, germani 3,38%, cehi 3,30%, ucrainieni 1,17%. Din punct de vedere confesional reformaţi sunt 44,06%, ortodocşi 21,91%, greco-catolici 18,83% şi romano-catolici 9,97%.

Conform recensământului efectuat în 2011, populația comunei Peregu Mare se ridică la 1.625 de locuitori, în scădere față de recensământul anterior din 2002, când se înregistraseră 1.800 de locuitori. Nu există o etnie majoritară, locuitorii fiind maghiari (44,92%), români (25,35%), slovaci (12,49%), germani (3,38%), cehi (3,38%) și ucraineni (1,17%). Pentru 2,89% din populație, apartenența etnică nu este cunoscută. Din punct de vedere confesional, nu există o religie majoritară, locuitorii fiind reformați (44,06%), ortodocși (21,91%), greco-catolici (18,83%) și romano-catolici (9,97%). Pentru 3,14% din populație, nu este cunoscută apartenența confesională

Biserica

Potrivit datelor din cronicile medievale, în momentul năvălirii tătarilor a existat o biserică, dar aceasta a fost distrusă fără a mai fi refăcută. O dovadă în acest sens este „movila bisericii", care la începutul secolului XX-lea se putea vedea bine la marginea satului Peregu Mare.

Biserica ortodoxă: există capela „Adormirea Maicii Domnului" ridicată în 1999 de cei 351 de credincioşi ortodocși.

Biserica Romano Catolică: în localitate există o biserică romano-catolică ridicată în 1879 în stil neogotic cu hramul Sfintei Tereza. A fost renovată în 2005.

Biserica Greco-Catolică: este a slovacilor şi rutenilor. Parohia a fost înfiinţată în 1850, iar biserica actuală ridicată în 1926.

Învățământ

Stabilirea etnicilor germani, slovaci şi maghiari a făcut ca în secolul al XIX-lea să apară şi şcoli cu predare în limba acestora. Aceste şcoli au existat până în 1948, fiind susţinute de biserică. Nu există cămin cultural în Peregu Mic, respectiv în Peregu Mare.

Personalități

Emeric Szabo (n. 15 septembrie 1935) a fost un demnitar comunist român de origine maghiară, membru de partid din 1964. De profesie mecanic agricol, a fost președinteel C.A.P.-ului din Peregu Mare între 1975-1989, devenind, la 24 noiembrie 1989, membru supleant al Comitetului Central al Partidului Comunist, funcție deținută până în 22 decembrie 1989.

Economia comunei este predominant agrara**,** populatia fiind axata pe cultivarea pamantului şi creşterea animalelor. În prezent locuitorii practică agricultura, dar sunt şi angajaţi la diverse firme din Arad sau Pecica. Din nefericire terenul arabil este lucrat doar parţial, o bună parte rămâne nelucrat sau lucrat prin tehnici și tehnologii învechite, care determină obținerea unor randamente scăzute de producție. În Peregu Mare șomajul este nul iar peste 200 persoane navetează spre locul de muncă. mulţi fermieri tineri utilizează tehnică modernă şi practică tehnologii avansate de cultivare a plantelor energetice, în special rapiţă şi porumb a căror producţie este valorificată pe piaţa externă, Ungaria sau Germania pentru biocombustibil Localitatea Peregu Mic nu are acces la alimentarea cu apă curentă și nu există sistem de canalizare și rețea de gaz.

Folclor, tradiţii, obiceiuri:

În fiecare an, în Peregu Mare se desfășoară **festivalul folcloric maghiar**.

Turism

Biserica romano-catolică din satul Peregu Mare

Biserica greco-catolică din Peregu Mare

Biserica reformată din Peregu Mic

Obiceiurile și datinile specifice etniilor prezente în acest areal, fac din Peregu Mare un loc extrem de atractiv în perioada sărbătorilor creștine de peste an.

BIBLIOGRAFIE

Alexandru Roz, Kovach Geza, *Dicţionarul istoric al localităţilor din judeţul Arad*, Ed. „Vasile Goldiş” University Press, 1997.

Repertoriul arheologic al Mureşului Inferior, Ed. Orizonturi Universitare, Timişoara, 1999.

****Strategia de dezvoltare a comunei Peregu Mare pentru perioada 2014-2020,* judeţul Arad,România.

Toth, Attila, *Cercetări cu privire la dezvoltarea spațiului rural și creșterii calității vieții în zona de vest a României,* teză de doctorat, Timișoara, 2016.

Zsolt Jakab Albert, Lehel Peti (editori), *Cehii din Banat. Organizarea vieții ecleziastice și religioase*, Institutul pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale, Cluj-Napoca, 2018.

Maria Pantea Sebastian Dragoş Bunghez